

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗДАШКИ НЕДЕЉНО ЈЕДНАКИ НА ТАБАКУ

Цена за Србију:

НА ГОДИНУ	6 дин.
ЗА ПОЛА ГОДИНЕ	3 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ	9 дин.

УРЕДНИШТВО и АДМИНИСТРАЦИЈА
ЈЕ У ЗДАЊУ
ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врете
Претилату ваља слати упућеницом на општин-
ски суд а све кореспонденције на уредника
РУКОПИСИ НЕ ЗРАЂАЈУ СЕ.
Наплаћена писма не примају се.

ГРАЂАНСТВУ ВАР. БЕОГРАДА

На Престо Српске Краљевине Ступио је ПЕТИ из омиљене народне династије — Узданица Српства, Његово Величанство, Краљ Александар Први.

У славу тога, по Српски Народ знаменитога чина, држаће се 5 ов. мес. благодарење по свима богомољама у земљи.

Значај те прве молитве Српскога Народа за срећу и славу младога и милог Краља свога, поздравиле тога дана престоница свима оним свечаностима, које Престолу и видно сведоче: искрену радост, неизмерну љубав, непоколебну оданост Народа Српског према својим Великим и Родољубивим Обреновићима.

У то име, Пети Март треба да затече престоницу у свечаноме руву: окићену народним тробојкама а у вече и са осветљеним домовима. Представништво престонице, заједно са грађанством, приредиће Његовоме Величанству Краљу Александру Првом и бакљаду, у 7. часова у вече.

По закључку представништва вар. Београда у седници 2. Фебруара 1889. АБр 116

ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ

ЖИВКО КАРАБИБЕРОВИЋ

ДЕЛОВОЂ

Спасо Хаџи-Христић

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

РЕДОВНИ САСТАНАК

одбора општине београдске

(по стенографским белешкама)

држан 19 Фебруара 1889 год. у Београду

почетак у 5 и по часова по подне

(Свршетак)

Суду Општине вароши Београда

Према одлуци одбора од 5. ов. мес. АБр. 22. да се уверимо на лицу места има ли доиста, и каквих, погрешака у плану којим су плавом линијом утврдили грађевинску границу за варош Београд г. г. министри грађевина и унутрашњих дела, прегледали смо одређену границу на самоме терену и част нам је да о томе своје прегледу поднесемо овај извештај.

Грађевинска граница која полази од савског жељезничког моста на жељезничким насипом преко прелаза у нивоу, па преко бив. прокопа на Толчидерском друму, изнад луднице искључујући ову, па Лаудановим шанцем до крагујевачког друма, слаже се као цртеж у плану са местоположајима у природи.

Даље, од Крагујевачког до Цариградског друма цртеж у плану апсолутно са местоположајима у природи се не слаже.

Поједине парцеле, имају у плану један а у природи сасвим други облик. На тој дужини, и поред свега труда и воље, нисмо се могли оријентисати.

Од цариградског друма иде линија ново-гробљанским насипом до тежачке улице па овом до дуванске. Даље иде лесковачком улицом, испод Јеврејског гробља пресецајући цигларску улицу допире до половине миријевске улице; ову захваћа па иде вишњичком улицом до раскршћа са болничком. Ту скреће у десно преко баштованишница па иза „Две Буле“ допире до шанца. Даље овим тече до Дунава.

Ова линија у плану прилично се слаже са местоположајима у природи.

С тога, пак, што се најважнији део грађевинске граничне линије између крагујевачког и цариградског друма у природи није могао одредити према овоме плану, и што су граничном линијом око ботаничке баште искључене из варошког рејона неке парцеле, које је регулациони фонд продао приватнима, нисмо се могли упуштати у критику самога полигона грађевинске границе већ сматрамо за своју дужност да напоменемо: да пре него што би се прецизно определено правац граничног полигона, врло је нужно да се сниме земљиште које лежи између крајних Халачијевих тачака па преко ове линије још за 300 метара даље.

Тако најшири, непромерени а понајважнији простор којим протиче ова линија, лежи између крагујевачког и цариградског друма. Та је површина доста насељена.

Ну највише је на на томе простору комисију изненадио и задивило прави хаос и лавиринат неправилни без икаквих техничких, саобраћајних, здравствених правила подигнути сплет искривуданих улицаца.

Граничне газде појединих имања, да би што већу корист од свога земљишта извукли, договоре се кад им нико не смета, па дуж својих заједничких међа оставе и један и други по 2. а највише 2½ хвата „под улицу“, па остали простор поделе на плацеве. И тако су постале на великом простору силне искривудане и жалосте улице које теку онако као што је раније граница поједини имања текла. Овоме чуду нико није стајао на пут, а сад нико не стоји.

Нигде у Јеврони несме тако да буде.

Уврстити овај лавиринат у рејон Београда значи понова пошто се колико толико ослободио увалити Београд у непрегледне трошкове, да не речемо за подмирење животних потреба становништва, већ за регулацију.

У туђим државама постоји закон да нико не сме парцелирати своје земљиште пре него што то одобри министар грађевина и унутрашњих дела, будући је држава и позвана да се брине о саобраћајним и здравственим приликама свога народа.

Да би се пак општина сачувала сада и у будућности од великих новчаних трошкова који ће бити потребни за регулацију тога дела вароши и подмирење других варошких потреба у њему, ако и он сав уђе у рејон београдски, част нам је предложити:

1. Да се одмах умоле дотична господа министри да надлежним путем „одмах“ забране свако даље парцелирање приватних имања на томе простору и свако даље подизање зграда и на већ парцелираним земљиштима, све докле, док се дефинитивно не реши питање о грађевинским границама Београда;

2., Да се Енглезовац и извештај део Селишта прими, у рејон београдски, само под условом: да становници тога краја немају никаквог права на накнаду за земљиште које им се буде одузело приликом регулације улица у томе делу вароши по регулационом плану који одобре надлежна госп. министри.

3., Пошто је за снимање тога дела вароши и израду регулационог плана нужно више времена, то да се не би решење, питање о ограничењу Београда и даље протезало, да се умоле дотични госп. министри за образовање једне комисије из стручњака и компетентних лица које ће изабрати госп. министри грађевина и унутрашњих послова и одбор општине која би, проучив тај део вароши на самоме земљишту, утврдила и обележила гранични полигон „сталним знацима“, који би се затим и у план унели, а при томе би се старало да исти буде што правилнији и подеснији за будуће развиће ове вароши.

4. Да се што пре сниме и у план унесе, земљиште између Крагујевачког и Цариградског друма, које лежи између крајних Халачијевих тачака и 300м. иза граничне линије које су Г. Г. министри грађевина и унутрашњих послова у приложеном плану одредили.

5. За тим да се у најкраћем року, у израђени план тога дела вароши уцртају регулационе линије које ће бити обавезне за све оне који буду нове грађевине подизали.

14 Јануара 1889 год.

У Београду

Чланови комисије:

Коста Д. Главинић с. р.

М. Велизарић, с. р.

Јов. Смедеревац с. р.

Јов. Чек. с. р.

Стеван Чађевић с. р.

Одвојено мњење поднећу одборској седници

24 Јануара 1889 г.

Београд

Гргур Миленковић
инжињер

Председник. Сад изводте чути одвојено мњење г. Гргура:

Одбору Општине београдске — одвојено мњење,

Као члан комисије за преглед одобреног рејона вар. Београда подносим одбору моје мњење у следећем.

Допуном закона, „о местима у Србији“ од 21 Априла. 1885 год, наређује се, што иде:

§. 7. У оним случајевима, кад се које место прогласи за варош или варошицу, дотична општина дужна ће бити, за три године дана од дана издатог краљевог указа о проглашењу, дати израдити правилан регулациони и нивелациони план нове вароши или варошице с обележењем варошког за зграде одређеног простора. Овај се план подноси министри-ма унутрашњих дела и грађевина на одобрење.

Овако поднети план, када се одобри, има се сачинити у три једнака комада и хранити по један у министарству унутрашњих послова и грађевина, а један у дотичној општини.

По овако одобреном плану имају се вароши и карошице развијати и мимо тог плана неће се смети куће и друге зграде подизати. Одступања од овог одобреног плана у оправданим изузетим случајевима, могу бити само по нарочитом одобрењу министра унутрашњих дела и грађевина што ће се вазда у план накнадно убележити.

§. 8. Варош Београд и све садашње вароши и варошице, имају у року од три године дана дати израдити правилне планове регулације и нивелације, па поднети на одобрење министрима унутрашњих послова и грађевина. По тим одобреним плановима подизаће се куће и друге зграде у вароши и варошицама. Ни у којем случају песме се мимо одобреног плана варош и варошица ширити ни распостирати.

Ако дотичне општине у одређеном року не би ове планове на одобрење поднеле, или их не би дале израдити као што треба, министри унутрашњих дела и грађевина наредиће извршење тога на рачун дотичне општине.

Оне пак вароши и варошице које би већ израђене или одобрене планове имале, имају накнадно извршити оно што овај закон прописује а не би већ извршено било.

Сав трошак који се око тога учини, наплатиће се прирезом од дотичне општине, по рачуну од министра грађевина одобреном.

Овако ће се поступити и у оном случају, ако општине, о којима гласи §. 7. овог закона, не би поднеле или израдиле као што треба у одређеном року потребне планове.

Законом је јасно одређено да се ни једна варош неће смети ван одређеног ограничења ширити као варош но само се могу летњиковци или зграде за газдинство (нпр. куће пољопривредне, виноградске или столарске и т. д. и т. д.) правити.

Као што се се види, за одређај рејона вароши Београда требало је по закону да се направи тачан план како за регулацију тако и за нивелацију вар. Београда с обзиром и на проширење ако их буде; даље, да се ти планови надлежно одобре, и тек по одобрењу да се по њима у будуће управља зидање варошких зграда. Но од свега тога није ништа било т. ј, план регулације није направљен а нивелација је тек пре неколико дана одобрена и то само за постојећу стару варош Београд, без обзира на могуће проширење исте; па за то је потписани мњења, да се направи тачан план регулације, онако, како се законом захтева, да се у тај план учрта рејон зидања, да се нивелација целог рејона доведе у везу са већ одобреном за стару варош, и све то, кад буде готово, да се поднесе надлежној власти на одобрење све онако како закон прописује; а за време пак док се ово не сврши, да се надлежна власт умолити, да на памет донето решење о рејону вароши Београда суспендује, јер је исто несагласно са законом.

14. Фебруара 1889 до.
у Београду

Гргур Миленковић с. р.
инжињер

Председник. Чули сте господо мишљење и једно и друго. Ја од моје стране благодарим господи и за једно и друго мишљење и што се мене тиче ја би био за мишљење мањине.

Мислим од своје стране, да би могли приступити да се план Београда направи. Разуме се да морамо молити наше стручне људе, да они нађу једно лице, које ће тај план израдити, по што ја то не могу примити на себе као нестручан. С друге стране опет, да пишемо г. министру, да не можемо овакав план да примимо, који ће бацити Београд за 50 година патраг. Ако морамо Дорћол да регулишемо, који нам је управо чукундеда, не морамо друге нове крајеве, који прелазе рејон Београда. Дакле, да се у овом смислу пише г. министру да Београд не може такав терет издржати и да се умолити да забрани даље подизање зграда по крајевима док се план не направи.

К. Главитић. Из нашег извештаја види се, да смо ми у првој тачци казали као најважније то: да се умолити г. министар, те да забрани даље зидање зграда по тим крајевима. Неучини ли се ово, онда ће се после кратког времена морати раширити рејон још више, па се самим рејоном неће моћи постићи оно што се жели. Оно што је подигнуто не може се збрисати из рејона, само треба да се забрани даље подизање зграда у оном крају, за који је план са свим нетачан, па тек после да се прави план.

Председник. План је погрешан и треба да се направи нов, а комисија сама да одреди рејон. Ми ћемо казати, да општина скида са себе одговорност за накнаду ако би ко по новом плану морао да се повлачи, и тада власт мора да забрани.

Живан Бугарић. По мом мишљењу, кад је већ пошло и пуштено да се варош настани, мора да се у рејон варошки и тај крај прими; само њима треба ставити услов за неколико година, јер, чим се сада у рејон прими, ти ће људи тражити пијаци осветлење и т. д.

Председник. Писам ја то казао да се у рејон не прими, већ то, да се направи план па онда кад се улице регулишу да уђе по плану на линију без накнаде, а иначе и ја сам зато, да се и тај крај прими у рејон варошки.

Милорад Јанковић. Ја мислим да је ово што је министар потписао за нас закон, и тај план мора остати јер сада министар неће порећи оно што је потписао.

По моме мишљењу не треба се обраћати министру, јер је то ствар свршена.

Председник. Немојте тако г. одборнице да говорите. Истина ви сте из тога краја, али знајте да се овде интерес општине заштићује а не појединих, и нема те власти у свету која може да наметне општини терете које она не може да издржи.

Милутин Марковић. Све ово што је реко г. министар не може да вреди, кад се противи томе закон. Сад се иде на то, да се поправи погрешка која се г. министру поткрала. Дакле не може се ово сматрати да је свршена ствар и да је то закон. То би зло било и наопако кад би ко решио да је рејон изван вароши, па да после морамо да правимо улице до Кумодража.

Председник. Г. Милорад има право што заступа тај крај, али опет треба да се регулише и дотера у ред. Ми дакле не рушимо сада те куће него кад буде после 20—30 година, кад план постане закон, онда да они уђу унутра или напред без икакве накнаде, јер су подизали зграде на своју одговорност.

Милорад Јанковић. Што се тиче прављења кућа о томе постоји закон, па треба да се каже: ви не смете правити у будуће, а што је већ извршено и била грешка од власти то не може да шкоди појединим грађанима.

СРБИЈА

У

ДЕВЕТНАЈЕСТОМ ВЕКУ

НАПИСАО

СЕН-РЕНЕ ТАЉАНДИЈЕ

ДРУГА СВЕСКА

ПЕТИ ДЕО

Изд кнеза Милоша.

Насиља Милошева. — Завера браће Симића. — Крушевичка светковина. — Буна у којој су умешани и министри кнежеви (јануар 1835) — Она бива побеђена у часу кад изгледа да је победила — Тријумфални улазак Милошев у Крагујевац — Он обећава земљи устав.

(Наставак)

II

Једном дошав себи, Милош се исправи. То беше, опет онај стари Милош — велика мегдана! Коца га је уверио, да су га преварили, да буна није опасна, да је он драг српском народу, и да и међу самим бунтовницима, има многих који би се на први знак тргли. Милош, дакле, понова предузме команду, а околни народ скочи да га брани.

Ово је био тренутак када побуњеници, сједињени под капијама Крагујевца, већаху шта да раде. Да ли да заузму варош? Или да пошљу најамнике у Пожаревац да убију тиранина! Најжешћи међу њима, — Симић између осталих — подуширао је ову последњу одлуку; али Милета још једном одржа победу са умереном му политиком. Ући у варош са дозволом оних који ју бране, образовати неку врсту мирне али оружане *скупштине*, управити на Господара једнодушни протест земље, и, најзад, натерати га да даде устав — то се усвоји као програм. Вучић, ми смо већ видели, да командује војском Милошевом у Крагујевцу; и он, ма да је био подозревајући Господару, и тајно нагињао завереницима, ипак се врло вешто умео одужити свима задатцима својим. Он, пре свега, умеде отклонити сукоб између два табора пустив бунтовнике да уђу у Крагујевац — под условом; да заузму само један део вароши, а избегну сваки додир са војском кнежевом. На тај начин он пресече буну, сачувавши јој у исто време, а по жељи Милетиној некакав законити карактер. Избегао се, дакле, грађански рат, и — сад је на Господару да се споразуме с народом.

Вође бунтовничке, мало и збуњене својом победом, још беху бурно већаде шта да раде — кад ето ти секретара кнежева, Давидовића, где долази у Крагујевац да их пита: шта они траже од Господара? Одговори му се: да земља тражи устава и закона. „Али то није дело једнога дана — рећи ће Давидовић — него на првој скупштини која ће бити за месец дана, кнез ће прогласити устав и у њему се одазвати жељи свију.“ По што ове речи беху громко поздрављене, Давидовић помисли, да може саветовати вођама да распусте своју војску, а као цену тога он им обећа опроштај и заборав свега што је било. Али, као што се дало предвидети, они то одбише; и не хтеше се раздвајати од своје војске докле год за поднета обећања не добију довољно јемства. Више и од тога, они тражаху да

К. Главинић. Ја мислим да решења и наредбе министра имају силу закона само онда кад су на закону основана. Из одвојеног извештаја г. Гргура Миленковића, који је са грађевинским законима томе упознат, видим да се ово коси са законом и потоме по моме мишљењу не може да вреди. Ја неznam ко би могао узети у реон вароши и оно место где су цигани. Шта ћемо радити кад се морадне и оно регулисати. Одкуд да плаћамо? —

Петр Видиковић. Наше је право да одредимо рејон, а кад ми то учинимо њихово је да то потврде. Никако није то њихово право да они одређују. Ја сам мишљења да се усвоји оно мишљење г. Гргура.

Председник. Дакле господо, решено је да ја пишем г. министру да општина сажаљује што не може да прими означени рејон с тога што нам није као што ваља израђен; и друго што је закон казао како то треба да се изврши па пошто то није извршено, општина је образовала комисију, која ће план израдити и у исто време моли г. министра да забрани даље зидање зграда на томе крају. Мени је познато да су врачарци 40 година били без фењера и ако су сносили терете, па тако нека и они живе, јер ако стачу и они из циганске мале тражити фењере, ко ће то издржати.

Молим вас дакле одредите одбор који ће овај посао извршити. (Чује се: нека решење овог предмета остане за идућу седницу).

Добро.

Чујте нека уверења (издата).

Састанак је овај закључен.

Састанак је овај трајао до 8 сати по подне.

ОДБОРСКЕ ОДЛУКЕ

На редовном састанку 2. ов. мес. општински је одбор донео ове одлуке:

1). По саопштењу председника, да ће се 5. ов. месеца по свима богомољама у Краљевини држати благодарење у славу ступања на престо Његовога Величанства Краља Србије Александра Првог, — решено: да се тај дан прослави и са свима уобичајеним свечаностима у престоници; да се Његовоме Величанству Краљу Александру приреди бакљада од стране општине и грађанства престонице, и да се Његовоме Величанству Краљу приликом бакљаде преко нарочитих изасланика преда и споменица на пергаменту;

2). Да се изврши оправка насипа у бари Венецији, који спаја железницу са Савом;

3). Одобрена лицитација за издавање под закуп баре Венеције;

4). Одобрена лицитација за издавање под закуп извеженог ђубрета,

5.) Изабрана комисија од г. г. Гргура Миленковића, А. Кнежевића, и М. Дамњановића, инжињера, да, према усвојеним предлозима раније комисије, предузму даље што је потребно за утврђење грађевинских граница варошких — рејона варошког.

скупштина буде одмах сазвата. Него, у самој ствари, они не беху више у стању да услове диктирају. Док је њихова војска сваким даном бивала слабија, тужећи се да је преварена. Милошеше масе стизаху са свију страна — тако — да је буна омет дигла главу, она би непромашно била прегажена. Крагујевац не беше више у опасности, и нов команданат војске, Петар Туцаковић, дође на место Вучићево, који оде у Пожаревац да објасни кнезу своје држање и добије његов опроштај. Милош уважи правдање Вучићево и коловођама бунта јави: да ће све бити предано забору ако они на први позив положе оружје. Што се Симићеве и Петронијевићеве војске тиче, она је већ била почела да се разилази; а ово је нарочито бивало ноћу, када су поједине гомиле могле кришом, без ларме и нереда, хватати себи пут, тако, да, кад је дан освануо, побуњене војске више и није било.

Понављамо, све се ово догодило првих дана месеца јануара 1835; а 12-ог истог месеца Милош уђе у Крагујевац под звуком звона и грмљавом топова. Светина је опета клицала: али она не поздрављаше тиме јучерањег деспота, већ старог Милоша измиреног са својим народом. Милоша, опоменуто grubим искушењем, и који обећава да ће владати мудро. Кад је с коња сишао, вође завереничке, које се су донде страшно држале у прикрајку, падоше му пред ноге, и запросише опроштаја. Милош их подигне, пољуби, и са сузним очима, као и са дирљивом простодушношћу, ослови: „Сви смо грешни људи. И ја сам много грешно. Праштајмо један другом и гледајмо да поправљамо.“ Истога дана он даде довести себи сву тројицу коловођа: Стојана Симића, Аврама Петронијевића и Милету Радојковића и изговори им као што би отац говорио својој деци. „Ја нисам никада (рећи ће он) презирао добре савете. У место да се буне, они, којима је добро народа на срцу, ваљали су да ми покажу у чему сам грешно. Јер, борити се навалице и за инат противу оног кога су догађаји оставили на челу Србије, значи немати љубави према самој ствари народној.“ За тим их позове да оду у цркву, и тамо се на јеванђељу закуне: да им је опростио.

Ну, да ли је Милош ту доиста био искрен? Његови непријатељи још једнако тврде, да је он умео додати сјају ћенија му и — демонско притворство. Међу тим, како да не верујемо у његову искреност, кад се његова штедрота тако савршено слаже ту са његовим интересима? Он је добио једну страшну опомену; он је осетио на себи како је то кад те народ остави, и како то боли бити изгнаник; а знао је и да га гађају сплетке Русије. Савест му је диктирала, да ваља и за себе добити оно што непријатељима својим пружа, а то је: *опроштај* за најтеже грехе. Срачуната или не, великоддушност Милошева морала је бити искрена. Не треба само заборавити, да је он заверенике од 1835 и даље одржао на највишим положајима државним, као и да су они баш били ти који су га најзад и оборили.

III.

Скупштина 14 фебруара 1835. — Кнежева беседа — Патријархалне финансије. — Читање уставног акта. — Дани радности. — Незгоде и опасности устава. — Опште незадовољство у Србији. — Спољне опасности. — Протести Турске, Русије и Аустрије противу Милошевог устава. — Руска и Српска дипломатија. — Милош и изасланик царя руског. —

Милош је обећао да ће прогласити земљи устав 14 фебруара 1835, или три недеље после догађаја које ис-

причасмо, и — он одржа реч! Фебруара 14-ог, посланици се доиста скупе у Крагујевцу. Кнез је хтео да то буде највећа и најсвечанија скупштина народна; па је позвао у њу прве кметове из сваког села, по једног представника од сто кућа, и заступнике свију варошких еснафа. Више од четири хиљада људи одазове се позиву. Сам дан, 14 фебруара, пада се у белу недељу, а Срби су тада нарочито бирали какав велики празник црквени за отварање своје скупштине. Дакле, после свршеног религиозног обреда, посланици се искупе на једној широј пољани, где већ беше подигнута нека врста шатора за кнеза, митрополита и високу господу. Ту се дао видети чак и Стојан Симић, — онај исти, што се месец дана раније заклињао смрћу Милошевом — али није било лукавог, и ако мање дрског, Аврама Петронијевића, који је после претрпљене срамоте избегавао да се покаже јавно.

Милош назове бога скупштини и заповеди Давидовићу да прочита беседу коју му је издиктирао био. У беседи се прво даје објашњење, за што Србија није до сада устава имала. Тек лане су погранични спорови између Србије и Порте изравнати; тек од јуче Србија и постоји као држава. Па да ли је ту требало хитати? Да ли је требало, каквом несмишљеном речју или делом, истрчавати се, и излагати се ризику ударања натраг? Векови су имали да прођу, док су се основале државе које данас у свету постоје, па, кад и у њима увек има шта да се додаје, зар је могла Србија за једну годину све да постигне да уреди? „Народ српски“ — (вели Милош — а, ми овде тачно наводимо речи његове, јер није довољно саму им мисао изнети) — „народ српски има много својих особина које му ваља у склад довести са цивилизацијом и просветом Јевропе, ако хоћемо да и он временом заузме достојно место у њеним редовима.“ Кнез за тим прелази на општи распоред устава који земљи даје. То није нацрт закона који се има претресати, већ је то устав који ваља усвојити и на који се ваља заклети; а Милош ту није сумњао у једнодушни пристајак народа. „Овај статут вама ће се прочитати; ви ћете видети да су ту потанко утврђена и општа права народа и права сваког појединца, онако како човечанство прописује. Даље ћете наћи личну слободу за сваког, као и то, да је сваки Србин господар имаовине му. Ми се сви морамо заклети да ћемо поштовати овај закон — и ми овде и она браћа код кућа. Даље се морамо заклети један другом — кнез властима и народу, и народ кнезу и властима — да ћемо као светињу чувати и поштовати овај устав, и да нећемо, ни колико за један прст, одступити од њега без узајамна збора и договора“.... И тако се ова беседа најзад заврши излагањем финансијског устројства Милошевог. Читалац нам неће замерити ако изнесемо овде и сам текст тога извештаја по што се у њему наивно огледа, примитивна простодушност Србије. Ја не знам, где би ми и могли наћи вернију слику владе која је у исто време и патријархална и деспотска? На пример, ако је Милош био деспот, занимљиво је видети каква ограничења он сам себи покушава да стави. Људи којима је, као њему, поверено да уреде земљу почетницу, земљу заседама опкољену, и изложену опасности да погине од међусобна раздора, таквим људима, слободно је, по који пут и предати се искушењима неограничене власти. Али Милош, који доиста толико пута понушта и заносу свога положаја и суровостима свога карактера, ево где *проба* да самог себе заузда. Једна од најопаснијих тачака била је ту *финансија*. Дајмо, дакле, реч овом кнезу — сељаку. Он вели:

„Ја сам испунио дато обећање да ћу на закону основати унутрашњу управу земаљску; а сад да пређем на једну другу и важну тачку из моје лањске беседе, на начин разрезивања порезе у народу.

„Српски народ мора да се стара како ће да подмирује следеће издатке: данак султану, цивил-листу кнезу и његовој фамилији, плату државним чиновницима и владикама, трошкове око одржања војске нужне за мир и поредак, трошкове око издржавања стражара који чувају границу и бране да нас когод споља не изненади: поштанске издатке, трошкове око подизања и одржавања болница, путнине депутацијама у Цариград, плате агентама и заступницима нашим на страни, и најзад ванредне и непредвиђене трошкове. Сви ови издатци до сад су подмиривани из разних извора али ми смо се постарали — ја и наш врховни суд — да изнађемо пута и начина који ће одговорити свима потребама, а бити, и користан по државу и што лакши и праведнији за народ. Ми смо често претресали ово питање прошле године, па смо се често у мишљењу и разилазили. Најзад, мени се учинило, да ће најбоље бити да се све дације у Србији слију у један главни порез, који ће се скупљати два пута преко године, о Ђурђеви и Митрову, тако да свака пореска глава има времена да се између једног и другог плаћање одужи.

Но, да се не би народ потрзао за ситнице, ја сам предложио један једити данак од три талира на пола године, и да му се ништа више не тражи на рачун досадањих дација, као што беху: *харач, чибук,* владикарина, свадбарина, мељарина, казанарина, жировина*, десетак у кукурузу, шеници, ражи меду и вину. Најзад народ неће више бити дужан да кулучи чиновницима, и ићи ће на кулук само када га власт позове на грађевине и предузећа од опште користи. Шта више, држава ће плаћати те кулуке, свакако онима који раде по цео дан. Што се грађења сеоских путова и мостова тиче, дотичне ће општине ту договорно радити. Даље, сеоске шуме и утрине имају се сматрати као опште добро. По што цео народ плаћа порез за њих, то је и право за које сви плаћају својина свију. Дакле, од сада гора неће бити ничија — ни државна, ни кметовска, ни чиновничка, ни трговачка ни сељачка. Њу неће нико смети заграђивати, ни приступ забрањивати, па макар у градини не било ни десет грмова, и макар ју потребовали људи из других села и округа.

Сад, ако народ буде имао на уму, да ова три полгодишња талира замењују сва стара давања, рачунајући ту и свештени бир, да ће од сада задржавати себи све што му Бог буде дао, не бојећи се никаква десетка; да ће се слободно моћи служити и шумама и утрином; да се сви кулуци чиновницима укидају, а оне које влада нареди да ће плаћати — ако велим, буде узео у рачун ове разне користи — то ће надам се сваки признати, да је три талира полгодишњег давања, с главе на главу, најумеренија пореза која је икада плаћана у Јевропи. Оно, ми ћемо видети да ли можемо са овим порезом све трошкове покрити. То је проба коју чинимо. На концу године биће дужност управника финансија да покаже и мени, и совету и скупштини тачна рачуна свију прихода и расхода.

Да би се, пак, и ова малена сума од три талира на по године разрежала што је могуће праведније, на задо-

* Харач је лична пореза коју у Турској плаћа свака мушка глава од седам до седамдесет година; а чибук је такса од пошаше која се плаћа од брава

вољство свију, и сиромаша и богаташа, сво ћу вам поднети књигу жењених и нежењених људи заједно са њиховим имањем. У осталом, сваки кмет зна колико је сваки од његових општинара имао десетка да плаћа. Порез ће се, дакле, разрезивати према овим књигама, али само разрезивање неће вршити моја влада већ ће то бити посао старешина у свакој општини. Кметови ће се упознати са овим књигама, упоређиће ш њима свачији десетак, па ће у договору са капетанима и судијама нарезати свакоме брату према стању му, — а све — како не би сиротиња имела места да се тужи на неправду и долазила да ми досађује са својим тужбама.

Ево вам, дакле, браћо и господо. свију тих поједности, и сад хоћу да чујем шта ви мислите... По што положите заклетву на ове законе ви ћете изабрати између себе најспособније, и даћете им пуномоћија као вашим представницима, те да могу заједно са мном и државним саветом учинити даље што треба.... Оваква једна гомила света не може се састајати сваке године без великих трошкова, али скупштинари какве вам ја предлагем постоје у свима парламентарним државама и они су нам нужни“....

Са овом беседом кнежевом, а посред одушевљених усклика, заврши се ова седница скупштинска. Сутра дан било је иста рада и одзива. Милош, окружен својом породицом, вишим свештенством, и државним великодостојницима, председавао је овој скупштини Срба на сред једне огромне пољане. Тај је дан био одређен за читање устава, а, кад је устав прочитан, митрополит је устао са формулом заклетве коју сви имају положити. Милош се закуне први, понављајући од речи до речи дотичну формулу, а за тим је исто чинила цела скупштина, на један глас изговарајући: „у име свете Тројице кунемо се“ и т. д.

Него, ова је седница била обележена и једном значајном појавом. Неколико кнезова, који беху остали верни Милошу кроз последњу заверу, и допринели његову одржању, гневили су се, што Симићи и Петроновићи остају и даље у вишим положајима. „На што је бити веран — говорили су они — кад се издајници награђују“? А кад још видеше Стојана Симића у ложи кнежевој, у њима гњев ускипе. Они се скупе, позову главније кметове из својих округа, заузму место према Милошу, и стану вребати прилику да га ослове. Група је ова била бројно велика а држање јој је било претеће. Сведок један, који нам овај призор описује (кнежев лекар, доктор Куниберт) прича: како он у први мах није знао у чему је ствар и почео се бојати какве несреће. Али брзо увиде кога се све то тиче: Симић беше блед као смрт. И само да је кнез пустио да кнезови тужбу своју дигну, занос народни био је тако силан, расположење за устав тако једнодушно, да никаква снага човечија не би могла спасти непријатеља Милошева од светске освете. На срећу, чим до Милоша допреше прве речи: „о, господару издајници ти седе уз колена“ — он скочи и својим громким гласом пресече све. Људи покушаваше да добију реч, али — узаман. Господар угуши протест својих пријатеља, да би могао спасти најперфиднијет од непријатеља му.

Једна друга епизода, који се не сме овде заборавити, беше: предаја Милошу поклона које је ранија скупштина вотирала била. На предлог врховног суда, народна скупштина од 1834 год. аklamацијом реши, да се господару поднесе на дар, једна златна сабља у дијамантима, а тако исто и један златан пехар! Оба ова предмета била су са ретком вештином израђена у Бечу. На ко-

рици од сабље биле су, у драгом камену, изрезане ове речи: „Своме књазу, Милошу Обреновићу, благодарна Србија!“ На дан 16-ог фебруара, или по прогласу устава, чим је Милош заузео место у ложи више гомиле, њему приступе врховне судије, а међу њима и Милета Радојевић, најумеренији вођ последње завере, и предаду му на кадиџеном јастучету, речену сабљу, пун пехар вина и леба и соли. Један савршено источњачки поздрав пратио је у бескрајним хиперболама ову љубав Срба и давао изразе дотичним симболима: „Милостиви Господару (казало се ту) ми доносимо Вашој Светлости четири дара који одговарају вашим: со и леб, сабљу и пехар — со и леб за наше откупљено робље, које си ти хранио; сабљу за оружје које си ти посветио одбрани наше земље, а пехар за путир среће и спасења које си нам јуче подарио.... Нека би Бог дао да зграда коју си ти подигао буде трајна, као што је трајан драги камен ове сабље и пехара, и толико исто боји руке људске и зуба времена. Ми смо, Господару, љубављу везани као што су со и леб једно с другим венчани; па као год што се кап од капи овога вина не да раставити, тако се ни ми никада нећемо растајати с Тобом, ни с Твојом племенитом лозом, а тако исто ни Ти ни Твоја лоза од нас.“

Од своје стране Милош се захваљује са истом топлотом и завршује свој одговор овим речима: „ми можемо браћо, сви грешити; и ја сам грешно и још ћу грешити, али смем рећи, да су намере моје вазда биле чисте и на добро земље управљене, а оне ће то увек и бити. Да бог да се овај леб који једем и вино које пијем у отров претворио ако би се ја икад са знањем огрешно о дужности које имам. Ја желим само да се ми сви душом и срцем тако слажемо као што се слажу капи вина у овом пехару, а који ја и пијем у здравље народа и његове среће и напретка.“

(Наставиће се).

НАРОДНА БАНКА

Извештај Народне Банке за 1888 год. отштампан је. Акционари банчини, који су депоновали своје акције за збор, који ће бити у недељу 5. ов. мес. у Грађанској Касини, могу овај извештај добити у Банци у одељењу за зајмове и оставе, сваки дан од 9—12 пре и од 3—6 по подне.

ГРАЂАНСТВУ ВАР. БЕОГРАДА

Порески одбор за вар. Београд образовао се и отпочео свој рад, да распореди порез на грађанство за 1889-у рачунску годину.

На основу чл. 62. закона о непосредном порезу, позива се овдашње грађанство, да поднесе пореске пријавне листе одбору пореском до 13-ог марта о. т. закључно.

Да би се пријам ових листа олакшао и убрзао, наређује се: да сваки своју листу преда порезнику у кварт у коме станује.

Свака пријавна листа треба да је снабдевена таксеним марком од 30 пара динарских. Оне ће се примати свакога дана од 8 до 12 пре и од 2 до 5 сати после подне.

Сваки грађанин треба за се да поднесе пријавну листу, коју ће тачно према својој имовној стању попунити.

За масе — пупилне и банкротске — дужни су да учине пријаву њихови старатељи; на оне који нису овде, — њихови пуномоћници; за правне личности, — управници установа; за жену, или децу, — муж, односно отац.

Газде и мајстори одговарају за порез својих млађих. С тога се на основу чл. 56. поменутог закона, позивају, да своје млађе: слуге, слушкиње, калфе и т. п., особено пријаве пореском одбору.

У чл. 86. зак. о непосред. порезу прописана је казна за оне, који се у остављеном року не би пореском одбору пријавили.

Уједно обраћа се пажња грађанству на законска наређења о савесности пријаве. Тешке су законске последице за оне, који не би истинито своје стање пријавили. А на случај, да се у истинитост нечије пријаве посумња, одбор је властан, да сам даје оцене о стању сваког таквог пријавника.

Тога ради умољава се грађанство, да својој дужности савесно одговори, како одбор не би био принуђен, да према сумњивим пријавницима употреби право, које му прописи закона дају.

Да би се пријавне листе што тачније попуњавале, овде, се, поред упута који је издао господин министар финансије од 21-ог прошлог месеца Прбр. 1253, следеће објашњава:

1. Трговца, занатлије и индустријалци, поред осталих облика пореза, плаћају још и порез на капитал уложен у радњу.

У чл. 49. зак. о непосред. порезу прописује се, да за оцену величине капитала, који је у радњу уложен, важи извод из књига, које су уредно вођене и судом потврђене. С тога сваки, који подлежи плаћању овог пореза, треба да, уз пријавну листу, поднесе извод из својих књига, потврђен од трговачким судом, као доказ за величину свога капитала. Ко то не учини, а одбор посумња у истинитост пријаве, тога ће се капитално стање у одбору оценити.

Као капитал рачуна се не само сопствени новац, већ и повучени кредит; па с тога нека сваки при стављању свога капитала има и ово у виду.

2. И готовина, која се не улаже у радњу, нити се даје под интерес, — порезује се по закону као капитал, који је у радњу уложен. С тога сваки онај, коме се готовина затекла у каси, нека исту у дотичној рубрици пријавне листе тачнозначи.

Као на све, тако и на овај облик пореза обраћаће се у одбору нарочита пажња.

3. Они, који би имали законског основа, да се плаћања ма каквог облика пореза ослободе, треба да се са тражењем и доказима пријаве пореском одбору.

Бр. 1. Из седнице пореског одбора, 27. фебруари 1889 год., Београд.

ЛИЦИТАЦИЈА.

На дан 30. тек. мес. од 3 до 6 часова после подне, држаће се у канцеларији инжењерског одељења Суда ово општинског јавна устмена лицитација за одкопавање и планирање земље и претресање калдрме у Призренској улици.

Лицитација ће се држати од квадратног метра.

Кауција је 300 динара у готовом новцу, или у државним папирима.

Ближи услови, план ситуациони и попречних профила као и предрачуи, могу се видети у поменутој канцеларији сваког радног дана у време канцеларијско и при лицитацији.

После свршене и закључене лицитације неће се примати никакве понуде.

Из седнице суда општине београдске ГН. 798/88 3 Марта 1889 год. у Београду.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

НОВА КЊИГА

КАРАКТЕР

ПО СМАЈЛСУ

«Смајлсова књига не учи само: она ствара карактере. Читаоц њен не раставља се од ње само

богатији којом леном мишљу, или каквом корисном поуком, него се раставља од ње и бољи него што је био кад ју је узео да чита».

Свет. Николајевић.

академик

ректор Велике Школе.

«Народу није снага толико у броју колико у чврстости карактера његових синова. Књига Самуила Смајлса негује карактере у народу. За то је треба дочекати с раширеним рукама.

М. Б. Милићевић

академик

народни библиотекар.

«Ово дело снажно ће утицати на образовање карактера».

Д. Јесић

професор

«Права драгоценост!»

Чед. Мијатовић

председник Краљевске Академије

Може се купити код Валожича и Лихтенбергера књижара — Београд.

Цена 2 динара.

ПРИВИЛЕГОВАНА НАРОДНА БАНКА КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

ПРЕГЛЕД СТАЊА НА ДАН 28. ФЕБРУАРА 1889 ГОД.

	Имаовина		Д у г		Сравњење са прош- лим стањем		
Главница			20,000 000	—			
Акције	20,000.000	—					
Привремене акције			10,000 000	—			
Акционари	7,500.250	—					
Банкноте у течају у злату	132.200	}	12,903.890	—	—	1.850	
„ „ „ „ сребру { приврем. сталне	1,945.520					—	104.060
„ „ „ „ сребру	10,826.170					—	87.660
Благајна у злату	2,591.385		75			—	104.096
„ „ „ „ сребру	4,109.723		10	7,045.062	97	+	31.770
Стране вредности и салда страних кореспонд.	343.954		12			—	17.480
Лисница у злату	1,003.417		23	3,697.668	17	—	2.268
„ „ сребру	2,694.250		94			—	84.949
Займови на државне обвезнице у злату	2,482.419			3,288.632	—		—
„ „ „ „ сребру	806.231						132
Текући рачуни у домаћим новчан. заводима			1,402.474	44		—	
Менице за исплату			8.869	06		—	
Кауције			148.480	—		9642	
Полагачи кауција					148.480	—	
Оставе просте			80.600	—		—	
Остављачи простих остава					80.600	—	
Оставе по текућим рачунима			1,910.193	—	1910.193	—	
Остављачи по текућим рачунима					58.721	82	
Резервни фонд					432,500	—	
Вредности резервног фонда			22.079	62		—	
Положене акције српске Народне Банке			432.500	—		—	
Полагачи акција „ „ „						—	
Разни рачуни			56.898	87		—	
Обавезе по текућим рачунима					59.323	31	
						796	
			45,593.708	13	45,593.708	13	